

Elmarknadsrådets möte 2018-11-13

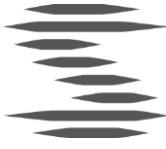
Närvarande

Stefan Braun	Bixia
Torbjörn Forsberg	E.ON
Jan-Ola Silver	Fortum
Kristian Gustafsson	Vattenfall
Jonas Melin	Markedskraft
Henrik Svensson	Uniper
Peter Thelin	E.ON Elnät Sverige
Johan Schönström	Billerud Korsnäs
Lars Andersson	Sandvik
Magnus Sunnefors	Nord Pool
Magnus Thorstensson	Energiföretagen Sverige
Linda Weman Tell	Energimarknadsinspektionen
Daniel Engström	Energimyndigheten

Anna Guldbrand	Svenska kraftnät, ordförande
Kristofer Låås	Svenska kraftnät, sekreterare
Thomas Tagesson	Svenska kraftnät, punkt 1
Mårten Bergman	Svenska kraftnät, punkt 2,3 och 4
Robert Thelander	Svenska kraftnät, punkt 5
Mats Elmér	Svenska kraftnät, punkt 6
Maria Eriksson	Svenska kraftnät, punkt 7
Zarah Andersson	Svenska kraftnät, punkt 7
Anna Jäderström	Svenska kraftnät, punkt 8
Per Wikström	Svenska kraftnät, punkt 9
Maja Lundbäck	Svenska kraftnät, punkt 9

Frånvarande

Martin Brink	Göteborg Energi
Johan Arnberg	Axpo Sverige AB
Pär Erik Petrusson	Jämtkraft

1 Inledning

Anna Guldbbrand öppnade mötet med att låta nya medlemmar i rådet presentera sig själva. Från Svenska kraftnät har Kristofer Låås tagit över rollen som sekreterare för Elmarknadsrådet efter Jesper Marklund och från Vattenfall har Kristian Gustafsson ersatt Daniel Nordgren. Även Thomas Tagesson, tillförordnad avdelningschef för avdelning Marknad, presenterade sig och berättade om Svk:s nya organisation.

Gällande dagordningen skedde en ändring då Jakob Helbrink var sjuk och ersattes av Anna Jäderström.

1.1 Föregående mötesanteckningar

Anna Guldbbrand förklarade att siffror från föregående anteckningar har justerats. Under rubrik 5 Upphandling störningsreserv andra stycket hade siffrorna kastats om. Det korrekta är att störningsreserven består av 800 MW i SE3 och 550 MW i SE4.

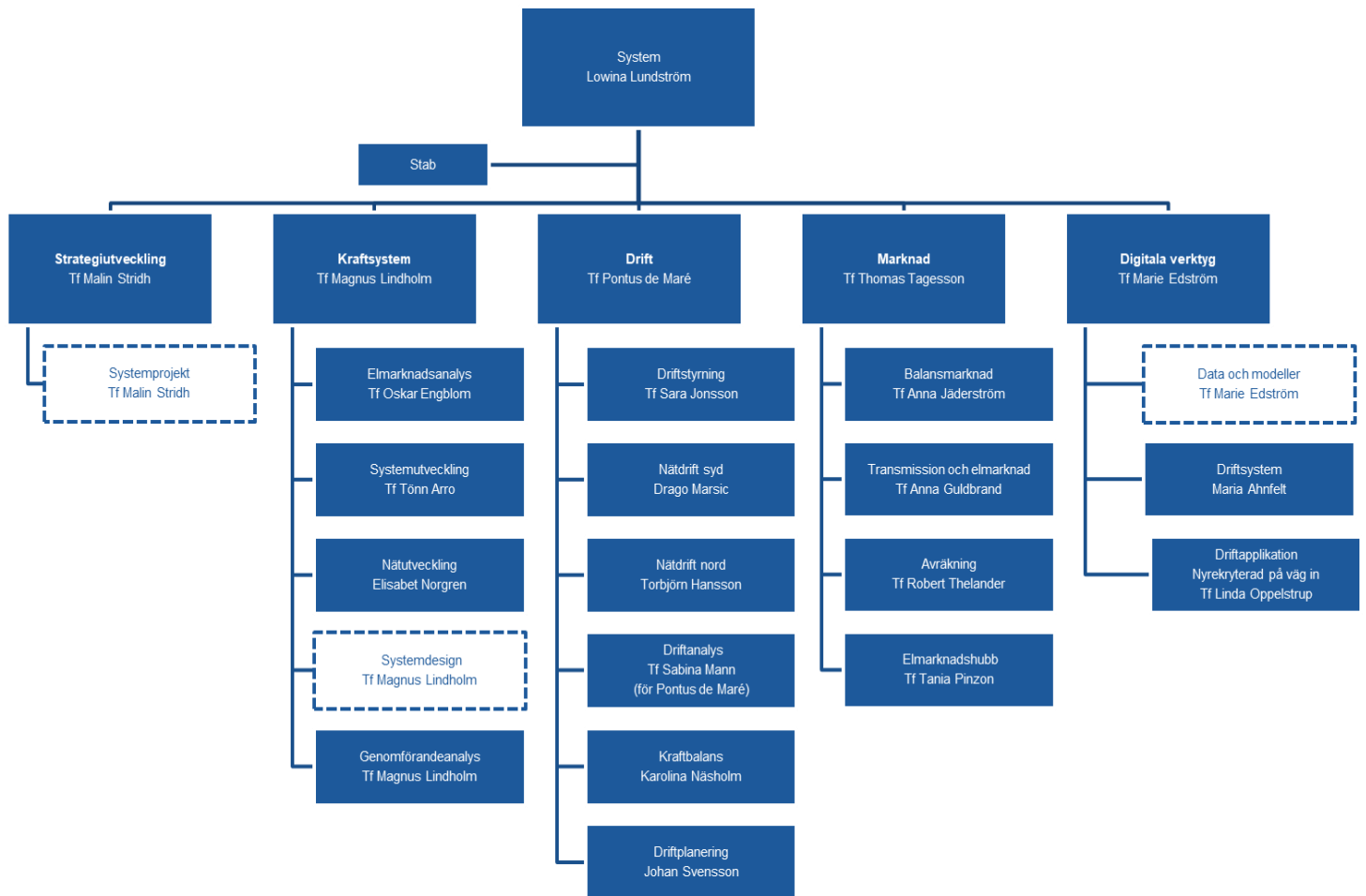
Gällande störningsreserven ska Svenska kraftnät förstärka den snabba störningsreserven med ungefär 300 MW från dagens 1350 MW. Skälen till detta är framför allt att i dagsläget har störningsreserven ett underskott som bland annat beror på att gasturbinerna, med en medelålder på drygt 40 år, allt oftare är otillgängliga på grund av nödvändiga underhållsåtgärder. Efter förseningar i anbudsstarten är det nu klart att anbudsinbjudan öppnas den 15 januari 2019 och att starten för den förstärkta störningsreserven är framskjuten till den 1 juni 2019.

1.2 Årsplanering

Guldbbrand visade förslag på mötesdatum för Elmarknadsrådet för 2019. Den 14 februari fastslogs som datum för nästa möte. De andra datumen som föreslogs förblir preliminära; 9 maj, 12 september och 14 november.

1.3 Svenska kraftnäts nya organisation

Guldbbrand redogjorde för Svenska kraftnäts nya organisation där 4 stycken enheter nu finns under marknadsavdelningen:

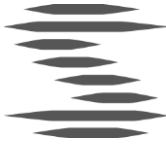

Thomas Tagesson fyllde i att permanenta chefer ska vara på plats innan årsskiftet.

Syftet med omorganisationen är att renodla avdelningarnas ansvarsområden och därmed skapa effektiva avdelningar och enheter med tydligare scope och skapa en organisation som bättre kan stödja och möjliggöra den stora utveckling som sker av elsystemet. Tagesson betonade också att det är första gången en total översyn görs av Svenska kraftnäts organisation, samt att organisationen ska möjliggöra fortsatt utveckling av Svenska kraftnät.

2 Marknadsinformation och transparens

Mårten Bergman började sin presentation med att förklara Svenska kraftnäts roll vad gäller marknadsinformation och transparensfrågor. Bergman förklarade att det är viktigt att få feedback från medlemmarna i rådet inom dessa frågor. Fyra stycken diskussionsfrågor hade därför förberetts för att diskuteras i mindre grupper. Innan diskussionsövningen började rapporterade

Bergman från NordREG mötet som hölls den 25:e oktober angående transparens och överföringskapacitet.

Bergman förklarade att transparens är mer än att bara göra data tillgänglig, det är också hur data hanteras och vad den innebär. Genom gemensamma nordiska rapporter tillgängliggör de nordiska systemansvariga exempelvis information om kapacitetsberäkning och data över till tillgänglig överföringskapacitet. Angående data, rapporteras alla kapacitetsreduceringar via UMMs (Urgent Market Message) på Nord Pools hemsida. Kapacitetsreduceringskoder finns för alla timmar och på Nord Pools hemsida finns även en förklaring/kodlista över hur vad respektive kod innebär. Slutligen är aktörsdialogen, via råden, viktig i transparensfrågan.

Torbjörn Forsberg frågade hur ofta kvartalsrapporter som Svenska kraftnät publicerar uppdateras. Bergman svarade att kvartalsrapporter görs i efterhand, de uppdateras därmed en gång per kvartal.

Rådets medlemmar delades in i mindre grupper för att diskutera följande frågor:

- > *Vilken information behöver inkluderas i otillgänglighetsmeddelande?*
- > *På vilka tidshorisonter är information om kapaciteter relevant?*
- > *Hur nära real-time bör vi publicera information om systemets balans? Vilka konsekvenser får det 0-30 min?*
- > *Vilken marknadsinformation efterfrågas?*

Svar från grupperna:

Generellt sett så innehåller UMMs bra information i dagsläget. Volymen (kapaciteten) som begränsas är en vital del i UMMs. Det bör även specificeras en anledning och tidsperioden för en begränsning.

När beslut fattas som berör kapaciteten bör information publiceras till alla. Förslagsvis publiceras den kl 10 som idag.

Information om systemets balans bör publiceras i real-tid. Gärna så kort tidshorisont som möjligt.

Den marknadsinformation som efterfrågas om reglerkraftmarknaden är volym av aktiverade reglerresurser, riktning (upp- eller ned-reglering) och pris, vilket är viktigt för att uppnå flexibilitet. Insiderpositionen är något som försvårar det för nya aktörers inträde på marknaden. Genom att Svenska kraftnät blir mer transparenta kan insiderinformationen minskas och möjliggöra för en bättre marknad. Rådet undrade om Svenska kraftnät kommer att delge budstegarna från balansmarknadsbudet. Bergman svarade att det är inget Svenska kraftnät planerar att göra. Jonas Melin kommenterade att det inte så bra att förmedla ut då det är information som kan komma att utnyttjas i fel syfte.

3 Statusuppdatering nätkoder

Mårten Bergman presenterade status för nätkoderna Forward Capacity Allocation (FCA), Capacity Allocation and Congestion Management (CACM) och Electricity Balancing (EB). För mer detaljerad status se presentationsmaterialet.

Angående FCA är tidsplanen förskjuten vad det gäller CRR Baltic och CCR Hansa men oförändrad för CCR Nordic. Kristian Gustafsson undrade när implementering av nätmodellen i stort är. Bergman svarade att metodmässigt ser det lovande ut men att det är komplext att slå samman alla individuella nätmodeller till en gemensam europeisk.

Bergman fortsatte att redogöra för nätkoden CACM där deadline för alla metoder redan varit men att det försenats på grund av revidering.

Bergman presenterade status för EB där ett år efter Entry into force (EIF), 18 december, närmar sig och höstens arbete ska till NRA:erna för godkännande bland annat arbetet inom MARI och PICASSO.

Magnus Thorstensson kommenterade att det inte står i nätkoden att Svenska kraftnät ska ta fram en ny nordisk balansmodell. Bergman svarade att även om så inte är fallet är det en förutsättning för att kunna följa de riktlinjer som finns i nätkoden och för att kunna använda lösningarna för aFRR PICASSO och mFRR MARI. Dessutom är ACE reglering målmodellen i Europa.

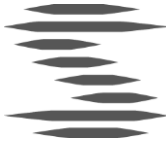
Jonas Melin frågade om det kommer bli en-pris eller två-pris lösning för BRPs på den nya balansmarknaden. Bergman svarade att en-pris är standardlösning men att två-pris kan få användas i undantagsfall, exempelvis när det uppstår problem med självreglering. För mer information går det att läsa metodförslaget om imbalance settlement som är framtaget.

Ytterligare en fråga ställdes från rådet gällande vad som räknas som nya anläggningar i anslutningskoden demand connection code (DCC) och efterfrågeflexibilitet. Bergman svarade att koden endast gäller nya anläggningar eller om befintlig anläggning byggs om väsentligt (se definition i DCC-koden), ej befintliga anläggningar.

4 Nordiska kapacitetsberäkningsprojektet

Mårten Bergman fortsatte med att presentera den indikativa tidplanen för implementering av den nya kapacitetsberäkningsmetoden (CCM). Simuleringar har gjorts utifrån preliminära verktyg och kommer att förmedlats till rådets medlemmar.

Jan-Ola Silver undrade vilka verktyg som använts för att få fram resultat. Bergman svarade att projektet använt ett prototypverktyg för att kunna skapa gemensamma nätmodeller. Ett nytt permanent verktyg ska utvecklas och håller på att upphandlas.

Kristian Gustafsson kommenterade att det är svårt att som utomstående part se vad som faktiskt sker under implementeringsperioden av CCM. Bergmans svar var att mycket utvecklingsarbete nu sker internt men att själva metoden är utvecklad och godkänd.

5 Nordisk balansavräkning

Robert Thelander presenterade erfarenheter hittills och planer för vidareutveckling för den nordiska balansavräkningen. Thelander nämnde att eSetts första år i operativ drift har gått bra och att verksamheten är stabiliserad med punktlig och pålitlig balansavräkning. eSett har genomfört ett antal förändringar i NBS-modellen baserat på inspel från marknadens aktörer. En av dessa förändringar är att det nu är möjligt att korrigera viss strukturdata retroaktivt, något som mötts av positiv respons från aktörerna och balansavräkningen blir därmed mer korrekt.

Thelander presenterade även en bild som beskrev de utmaningar som eSett står inför under de kommande åren. Detta då såväl europeiska nätkoder som nationella data hubbar kräver anpassningar i eSetts avräkningssystem och många förändringar sker under ett relativt kort tidsintervall.

Torbjörn Forsberg frågade om balansansvariga ska ha kontakt med elnätsföretag även efter lanseringen av Elmarknadshubben. Thelander svarade att varje balansansvarig behöver säkerställa att man lever upp till de rapporterings och informationskrav som finns och därtill även själva analysera sitt behov av ytterligare information. Balansansvariga kommer fortsatt att ha kontakt med eSett som sköter det operativa genomförandet av balansavräkning men kommer även ha möjlighet att hämta information från Elmarknadshubben.

6 Införande av 15 min avräkning status

Mats Elmér förklarade tidplanen för 15 min avräkning och status för projektet som i det stora hela är i fas. Tre möten har hållits med expertgruppen där ett möte återstår. Under dessa möten har två förslag gällande avräkningsprocessen diskuterats, se presentationsmaterial för förklaring.

Elmér nämnde att Energiföretagen Sverige har skickat en skrivelse till Energimarknadsinspektionen gällande Svenska kraftnäts roll inom införandet av 15 min avräkning och att Energiföretagen Sverige anser att en förskjutning av införandet vore klokt. Elmér och Anna Guldbbrand undrade om det är tydligt för Energiföretagen vad följderna blir av att fördröja tidplanen för 15 minuters mätning. För Svenska kraftnät är det fortfarande inte helt klart vad följderna skulle bli om 15 minuter infördes på handel men inte på mätning. Magnus Thorstensson svarade att Energiföretagens skrivelse förespråkar att tidplanen skuts upp för såväl mätning som handel. Svenska kraftnät förklarade att de inte hade uppfattat skrivelsen så och att det därför är bra att detta framkom.

Elmér fortsatte med att förklara vad kategoriindelning är och att det kan vara olika för produktion och förbrukning men hänvisar till mer omfattande förklaringar som finns under mätförordningen.

Torbjörn Forsberg med flera undrade vad det innebär att ha en marknad på 15 min men med mätning på 1 timme. Blir det då ett medelvärde över hela timmen? Måste Sverige ha en 15 min marknad? Guldbbrand svarade att Svenska kraftnäts syn är att det måste införas handel och avräkning på 15 minuter. Vad konsekvensen av att ha mätning på 1 timme blir är något som måste utforskas vidare om den frågan blir aktuell.

7 Balansansvarsavtalet

Maria Eriksson presenterade balansansvarsavtalet och påpekade att exakt publiceringsdatum för artikel 3829-1 är något som Svenska kraftnät får återkomma med men att mitten av mars är preliminärt datum. För mer information om Fiftys releasedatum hänvisade Eriksson till Svenska kraftnäts hemsida för Fifty under aktörsportalen (<https://www.svk.se/aktorsportalen/elmarknad/systemet-fifty/>).

Eriksson förklarade skillnaden på central styrd FCR och stegvis styrd gällande förbrukning. Central styrd innebär att en enhet skickar ut signaler i flera riktningar. Stegvis styrd kan liknas med att batterier i en kedja sätts av och på. Svenska kraftnät kommer till en början tillåta enbart en begränsad mängd centralt styrd eller stegvis FCR. Jan-Ola Silver kommenterade att den typ av kontinuerlig reglering som finns i vattenkraftverken är en mycket mer kostsam utrustning än den stegvisa regleringen som nu kommer att tillåtas. Silver undrade sedan om produktion kan ha central styrning. Eriksson svarade att produktion också skulle kunna ha central styrning men då också inkluderas i begränsad mängd.

Eriksson redogjorde sedan för systemdrifttillståndet och att Förordning (EU) 2017/1485 ställer krav på den totala funktionen av FCR. I Norden finns två produkter som tillsammans uppfyller kravet på FCR:

- > FCR-N aktiveras inom frekvensbandet 49,90 – 50,10 Hz
- > FCR-D aktiveras när frekvensen understiger 49,90 Hz

Det innebär att FCR-D kan vara aktiverad både vid Normaldrifttillstånd och vid Skärpt drifttillstånd.

Silver frågade om det har skett någon ändring gällande frekvenserna för normaldrifttillstånd och skärpt drifttillstånd. Svenska kraftnät svarade att det inte har skett någon förändring.

Anna Guldbbrand nämnde att Svenska kraftnät ska ha ett aktörsmöte där det finns möjlighet till mer information angående reglering.

Zarah Andersson presenterade sedan några uppdateringar i reglerna kring hur avtalet remissas. Svenska kraftnät och energimarknadsinspektionen är överens om att ändringar som kommer av metoder som redan har godkänts, inte behöver remissas ytterligare en gång då de införs i avtalet.

Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen är också överens om att ändringar som träder i kraft vid olika tidpunkter kan ingå i samma remiss om tidpunkten för ikraftträdande är tydlig.

Andersson redogjorde också för några förändringar som tillkommit sedan senaste remissen. En sådan ändring är vilken valutakurs som gäller. Det kommer inte längre att stå i avtalet, istället kommer att hänvisas till Svenska kraftnäts web.

8 Kostnad för reservering av kapacitet för automatiska reserver 2018

Anna Jäderström började med att förtydliga att det är produktionskapacitet som titeln för punkt 8 behandlar. Gällande de automatiska systemtjänsterna för balansering har aFRR historiskt sett haft en liten volym men denna kommer att ökas kommande två år från 40h/vecka till 168h/vecka. De historiska kostnaderna för reserverna varierat beroende på väderår (hydrologiska förutsättningar) med en ökning över åren. År 2018 har kostnaderna varit extremt höga och anledningen till detta är framförallt väderrelaterade. Under 2018 fanns det stundtals för lite bud på svenska marknaden och mer än en tredjedel av total volym avropades utifrån. Detta innebär ett avsteg från det Nordiska regelverket. Beslutet att frånga regelverket tas av de nordiska TSO:ernas driftchefer.

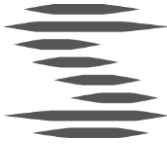
Jonas Melin kommenterade att 2018 har haft högre kostnader varje månad än högsta månad tidigare år. Jäderström svarade att det har varit ett tufft år med extremt väder.

Linda Weman Tell frågade om det också är större volym energi som hanteras och inte bara kostnader. Jäderström konstaterade att det framför allt är priset per MW som ökat men att det också finns ett starkt samband mellan volym och kostnader, volymen av den frekvensstyrda störningsreserven (FCR-D) är beroende av aktuellt största felfall i systemet (normalt motsvarande O3).

9 Strategiskt systemansvar

Per Wikström introducerade vad strategiskt systemansvar innebär och hur det påverkar rollen som systemoperatör. Wikström förklarade hur en modell med en skarp ände och en trubbig ände kan användas för att förstå begreppet säkerhetskultur. Den skarpa änden består exempelvis av driftcentralen d.v.s. personer som står i faktiskt interaktion med riskabla processer, den trubbiga änden refererar till de personer som indirekt påverkar den skarpa änden och därigenom även säkerheten. Det behövs mer tydlighet i hur den trubbiga änden ska arbeta, framförallt hur samverkan mellan alla aktörer på elmarknaden ska fungera.

Maja Lundbäck redogjorde sedan för riskhantering vad gäller elsystemet och att det idag finns nya fenomen för den trubbiga änden att hantera. Jan-Ola Silver frågade om det går att lägga bud med lång uthållighet. Silver menar att det ibland vore bättre att t.ex. lägga 6 timmars bud. Lundbäck svarade att det är möjligt att lägga blockbud på vissa marknader, till exempel aFRR

kapacitetsmarknaden. Svenska kraftnät vill göra det enkelt för producenter att bidra med reglerbud.

Torbjörn Forsberg kommenterade att det hade varit bra att se budstegen under perioden med för få bud i maj. Maja Lundbäck svarade att det hade kunnat vara intressant att analysera men att det har att göra med transparensregler vilken data Svenska kraftnät kan publicera.

Kristian Gustafsson kommenterade att det är också en inlärningsprocess under denna tid med stora förändringar. Vilket Lundbäck höll med om och lade till att det är viktigt att anpassa sig efter förändringar.

Jonas Melin frågade vad man rent konkret har gjort för att undvika det som skedde i maj när buden på balansmarknaden inte räckte till. Lundbäck svarade att det är viktigt att ta lärdom från det som skedde och att planera åtgärder i alla drifttillstånd samt att söka efter fler bud från t.ex. vindkraft. Det gynnar alla aktörer att ha fler bud och en stabil frekvens i elsystemet. Svenska kraftnät arbetar med att hantera systemtillståndet skärpt drift men att sådant arbete tar tid.

Gustafsson kommenterade att det kan vara bra att ta fram exakt hur mycket reservkraft som behövs så att det som skedde i maj inte sker igen. Wikström svarade att tydlighet är viktigt åt alla håll så att de tekniska ramarna kan hållas på plats.

10 Övriga frågor

Inga övriga frågor.